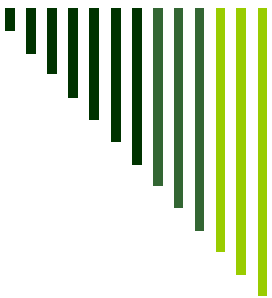

Колективізація

Колективізація сільського господарства в СРСР – це масове створення колективних господарств (колгоспів), що супроводжувалося ліквідацією одноосібних господарств, переданням у колгоспи землі, худоби, інвентаря.

Курс на колективізацію взято в грудні 1927р. на 15 з'їзді ВКП(б)

Колективізація розглядалась як засіб для прискорення індустріалізації, розв'язання хлібної проблеми, ліквідації заможного селянства — ворога радянської влади.

Сталінське керівництво надавало перевагу саме колективізації, тому що шляхом прямого адміністративного впливу на колгоспи селянські ресурси можна було вільно викачувати в бюджет і будувати на цій базі промисловість, утримувати велику армію, управлінський апарат.

Важливі дати

Січень, 1928 р. – рішення політбюро ЦК КПРС про примусове вилучення у селянства зернових надлишків та необхідність форсованої колективізації.

Грудень, 1929р. – перехід до відкритого терору проти «куркульства».

Квітень 1929 р. – Прийняття 16 партконференцією 1-го п'ятирічного плану, який передбачав залучити до сільськогосподарської кооперації 85% населення, а у колгоспи — 18–20% (на Україні — 30%). Однак вже влітку лунають гасла «шалених темпів колективізації».

Листопад 1929 р. – Пленум ЦК ВКП(б), на якому генеральний секретар ЦК КП(б)У С.Косіор підтримав пропозицію Й.Сталіна, В. Молотова і Л.Кагановича завершити колективізацію протягом року.

Січень 1930 р. – Постанова ЦК ВКП(б) «Про темпи колективізації і заходи допомоги держави колгоспному будівництву», в якій планувалося завершити колективізацію на Україні восени 1931 р., або навесні 1932 р. Постанова закликала до «соціалістичного змагання по організації колгоспів».

Насильницьке створення колгоспів

На виконання рішень Москви партійно-державний апарат України виступив з рядом власних ініціатив щодо прискорення темпів колективізації.

24 лютого 1930 р. С. Косіор підписав лист-директиву місцевим партійним організаціям України, в якій ставилося завдання: «Степ треба цілком колективізувати за час весняної посівної кампанії, а всю Україну - до осені 1930 р.». Таким чином, вузьке коло партійних намісників центру, яким належала вся повнота влади в республіці, скоротило строки колективізації на 1—1,5 року.

У січні 1930 р. голова Колгоспцентру СРСР Г. Камінський, виступаючи перед представниками районів суцільної колективізації, сказав:

«Якщо... ви перегнете палицю і вас заарештують, пам'ятайте, що вас заарештували за революційну справу». Отже, партійні й державні керівники заздалегідь «відпускали гріхи» насильникам, звільняючи їх від будь-яких правових чи моральних норм.

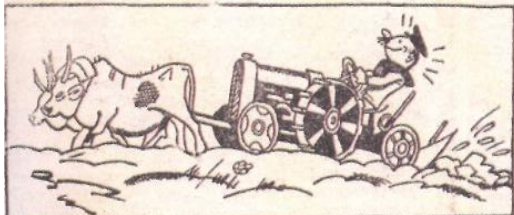
Прийом до колгоспу

У відповідь на погорщення політики держави, селянство стало все більш відверто висловлювати своє незадоволення. Насамперед селяни вдавалися до такої форми спротиву, як приховування зерна. Спочатку вони ховали зерно в межах своїх господарств, але згодом, після застосування трусів на селянських подвір'ях, зерно почали переховувати в стогах сіна, в ярах, лісах, у степу. Хоча найбільшу активність тут зрозуміло проявляли заможні верстви селян, теж саме в міру своїх можливостей робили середняки й біднота, які мали "лишки" хліба. Навіть колгоспники, як тільки могли, намагалися уникнути конфіскацій.

Перші спроби селянства протидіяти політиці режиму знайшли свій вияв в різкому скороченні господарської активності. Щоб позбавитися куркульського клейма, яке держава активно наставляла, заможні селяни спішно почали проводити "саморозкуркулення" своїх господарств. Вони відмовлялися від орендованої землі, розпродували робочу худобу, переставали наймати робітників.

Большевики хваляться, что по всем се-
лам развезли много различных машин.
Беда только, что машины таят и ско-
по псуются.

— В нас индустриализация! Орено тракторами...

“ Розкуркулення селянства ”

У ході колективізації постало питання про долю заможних селян.

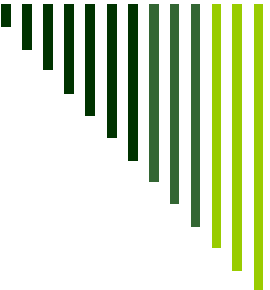

Офіційна ідеологія зображувала їх як куркулів, лютих ворогів радянської влади, жорстоких експлуататорів. Насправді лише невелика їх частина використовувала найманих селян. Як правило, основою їхнього добробуту була праця всіх членів родини, ощадливість, хазяйновитість. Ця частина селянства була найміцніше зв'язана із землею й не бажала з нею розлучатися.

Розкуркулення – політика знищення селян - власників адміністративним примусом для вступу до колгоспів або засобами оподаткування, а також депортацією репресованих селян на відбудови

Одна з причин розкуркулення – забезпечення колгоспів матеріальною базою.

Наприкінці січня 1929р. була опублікована постанова ЦК ВКП(б) «Про заходи по ліквідації куркульських господарств у районах суцільної колективізації». під «розкуркулення» потрапляли не лише заможні господарства, а й ті, які не погоджувалися йти в колгоспи. їх називали «підкуркульниками». По суті, кампанія «ліквідації куркульства як класу» була формою репресій щодо всього селянства. Загроза «розкуркулення» висіла над селянами й примушувала їх вступати у колгоспи.

Категорія куркулів

Куркулі, які взяли участь у боротьбі з радянською владою

«Ізоляція» у в'язницях, у таборах або розстріл

Куркулі, які чинили частковий опір при розкуркулюванні

Висилання з сім'ями у північні, східні райони Росії

Куркулі, які не чинили ніякого опору розкуркулюванню

Надання після розкуркулювання ділянки землі за межами села

-
- Розкуркулення підірвало економічну базу селян, знищило рентабельні господарства.
  - Зникла зацікавленість селян у результатах своєї праці, адже весь урожай вилучали на користь держави, що призвело до низького рівня продуктивності праці.
  - Селянство втрачало вироблені століттями риси: хазяйновитість, ініціативність, працелюбність.
  - У життя увійшли зрівнялівка, безгосподарність, відсутність економічних стимулів розвитку, повна незацікавленість селян в ефективній, продуктивній роботі.
  - Українські хлібороби фактично були розселені: частина із них, насамперед молодь, йшла до міст, у промисловість. Чимало вихідців із села, котрі ставали студентами або призивалися до Червоної армії, не поверталися додому.
  - Відбувалося зубожіння селянства. Недопустимо обмежувалося споживання на селі: за 1936-1939 рр. до торговельної мережі села надходило товарів в 4,5 разу менше, ніж у міста (з розрахунку на душу населення).
  - Колгоспникам з 31 грудня 1932 р. не видавали паспортів.
-

Результати та наслідки колективізації:

- 1-фізичне знищення самотійних, заможних селян, які бажали працювати без диктату з боку держави;
  - 2-дезорганізація сільськогосподарського виробництва;
  - 3-скорочення поголів'я худоби;
  - 4-повне одержавлення сільськогосподарського виробництва, підпорядкування усіх сфер сільського життя партійно-державному керівництву;
  - 5-масове переселення селян у міста.
-